

Allmän SiS-rapport
2003:2

Socialtjänstenkät ungdom 2002

Av Ann-Christine Palmgren Langlet

Förord

Statens institutionsstyrelse (SiS) har för tredje gången genomfört en nationell uppföljning som speglar socialtjänstens uppfattning om vården av ungdomar på särskilda ungdomshem. Resultaten av uppföljningen som genomfördes under hösten 2002 redovisas i denna rapport. Motsvarande uppföljningar genomfördes åren 1999 och 2001.

Socialtjänstenkät Ungdom är tänkt att kontinuerligt användas av institutionerna i deras uppföljningsarbete samt, när det gäller den nationella uppföljningen, av myndigheten centralt för verksamhetsplaneringen.

Avsikten med de nationella uppföljningarna är att mäta hur socialtjänsten, SiS formella uppdragsgivare, upplever kvaliteten inom de särskilda ungdomshemmen. Undersökningarna är ett led i SiS kvalitetssäkring och anknyter till de kvalitetsmål som anges i SiS verksamhetsplan.

Samtliga socialsekreterare/handläggare som handlagt utskrivningar från SiS ungdomshem har ombetts besvara enkäten *Socialtjänstenkät Ungdom*. Den nationella undersökningens mätperiod har varit 1 september–30 november 2002.

Resultaten av undersökningen visar en fortsatt och ökad positiv inställning till vården vid de särskilda ungdomshemmen.

Föreliggande rapport är framtagen av utredningssekreteraren Ann-Christine Palmgren Langlet vid SiS tillsyns- och uppföljningsstab.

Stockholm i maj 2003

Sture Korpi
Generaldirektör

Innehållsförteckning	Sid
Förord	1
Sammanfattning	3
Bakgrund	6
Inledning	6
Socialtjänstenkät Ungdom	6
Nationell uppföljning	6
Enkäten	7
Utskrivningar under uppföljningsperioden	7
Ärenden som ingår i uppföljningen samt bortfall	7
Socialsekreterarens/handläggarens anknytning till ärendet	10
Resultat	11
Redovisning av svaren i enkäten	11
<i>Fråga 1. Hur väl kunde SiS erbjuda ett lämpligt placeringsalternativ?</i>	11
<i>Fråga 2. Hur uppfattade Du placeringssekreterarens handläggning av ärendet?</i>	13
<i>Fråga 3. Hur uppfattade Du samarbetet med institutionen vid utformningen av uppdraget?</i>	14
<i>Fråga 4. Hur uppfattade Du institutionens omvårdnadsinsatser gentemot den unge (kost, logi, dagliga rutiner etc)?</i>	15
<i>Fråga 5. Hur uppfattade Du institutionens insatser avseende den unges beteende, t ex kriminalitet, beteendestörning, missbruk etc?</i>	16
<i>Fråga 6. Hur uppfattade Du värdet av utredning och rekommendationer till fortsatt vård av den unge?</i>	17
<i>Fråga 7. Hur uppfattade Du institutionens sociala kontroll av den unge (kontroll av destruktivt beteende, kriminalitet, missbruk och begränsning av rörelsefrihet)?</i>	19
<i>Fråga 8. Hur uppfattade Du institutionens undervisning av den unge (skola, arbetsträning etc)?</i>	21
<i>Fråga 9. Hur uppfattade Du institutionens arbete med den unges föräldrar/anhöriga?</i>	24
<i>Fråga 10. Hur uppfattade Du planering och genomförande av utslussning och utskrivning av den unge?</i>	25
<i>Fråga 11. Skulle Du i ett liknande ärende förorda en placering på samma institution/avdelning?</i>	26
Bilagor	27
Bilaga 1. Sammanställning av enkätsvaren (tabeller)	
Bilaga 2. Underlag till rapportens diagram (tabeller)	
Bilaga 3. Kompletterande tabeller fördelade efter län	
Bilaga 4. Socialtjänstenkät Ungdom (enkät)	

Sammanfattning

Statens institutionsstyrelse har under perioden 1 september–30 november 2002 genomfört en nationell uppföljning av samtliga utskrivningar från särskilda ungdomshem. Det är tredje gången som denna nationella uppföljning genomförs. Uppföljningen avser helt avslutade SiS-ärenden under den aktuella perioden samt överflyttningar som gjorts från en SiS-institution till en annan SiS-institution under perioden.

Syftet med uppföljningen var att mäta hur socialtjänsten, d v s SiS formella uppdragsgivare, upplevde kvaliteten inom ungdomsvården. Samtliga socialsekreterare/handläggare som handhaft en utskrivning under perioden ombads att besvara enkäten Socialtjänstenkät Ungdom.

Enkäten togs i första hand fram för att institutionerna skall använda den i sitt uppföljningsarbete av den egna verksamhet men också för att myndigheten centralt skall kunna använda den i sin verksamhetsplanering. Frågorna i enkäten anknyter till de kvalitetsmål som anges i SiS verksamhetsplan. De två tidigare uppföljningarna som genomfördes åren 1999 och 2001 hade samma mätperiod som vid uppföljningen år 2002.

Det totala antalet utskrivningar under uppföljningsperioden var 424, ungefär en fjärdedel av samtliga utskrivningar under år 2002. Av dessa 424 utskrivningar sorterades 53 bort för att de hade varat i mycket kort tid (7 dygn eller kortare tid) eller att den unge aldrig anlände till institutionen varför uppdraget avskrevs. För resterande 371 utskrivningsärenden ombads socialtjänsten att besvara Socialtjänstenkät Ungdom. Efter påminnelser besvarades 291 enkäter, vilket motsvarar 78 procent av de enkäter som socialtjänsten ombads besvara.

Enkäten innehåller olika avsnitt; *administration, samarbete, behandlingsinnehåll, utslussning/utskrivning* samt *ny placering*. Nedan redovisas kortfattat svaren i dessa olika avsnitt.

Sammanfattningsvis är socialtjänsten mer positiv till handläggningen och vården av ungdomarna på de särskilda ungdomshemmen år 2002 jämfört med år 2001. Flera av svaren i enkätundersökningen uppvisar en markant ökad positiv uppfattning t ex när det gäller planering och genomförande av utslussning och utskrivning samt hur väl SiS kunde erbjuda ett lämpligt placeringsalternativ. Socialtjänstens uppfattning om undervisningen vid de särskilda ungdomshemmen har däremot inte förändrats. (Se tabell 1.)

Administration

Fråga 1. På frågan om SiS kunnat erbjuda ett lämpligt placeringsalternativ svarade 81 procent av socialsekreterarna/handläggarna att de var nöjda med placeringsalternativet, en markant högre andel nöjda än vid uppföljningarna åren 1999 och 2001.

Fråga 2. Nästan alla socialsekreterare/handläggare var nöjda med placeringssekreterarnas insatser. Svaren på denna fråga redovisade högsta andel positiva svar av samtliga frågor i enkäten, nämligen 90 procent. Även vid de tidigare uppföljningarna var andelen nöjda socialsekreterare/handläggare hög men inte i samma grad som vid 2002 års uppföljning.

Samarbete

Fråga 3. Under detta avsnitt i enkäten ställdes frågan hur socialsekreterarna/handläggarna uppfattade samarbetet med institutionen vid utformningen av uppdraget. I genomsnitt tyckte 85 procent av de svarande att samarbetet varit bra. En förbättring jämfört med tidigare års uppföljningar.

Behandlingsinnehåll

Avsnittet omfattar sex frågor.

Fråga 4. Den första frågan under detta avsnitt avsåg att spegla hur socialsekreterarna/handläggarna uppfattade institutionens omvårdnad om ungdomarna, t ex kost, logi dagliga rutiner. Av svaren framkom att 88 procent av socialsekreterarna/handläggarna varit positiva till institutionernas omvårdnad av ungdomarna. Även vid de tidigare undersökningarna har svaren varit positiva.

Fråga 5. Den andra frågan i avsnittet avsåg belysa socialsekreterarnas/handläggarnas uppfattning om institutionens behandlande insatser, t ex vid kriminalitet, beteendestörningar och missbruk. Tre fjärdedelar av de svarande var nöjda med insatserna, vilket är en något högre andel än tidigare.

Fråga 6. Av samtliga frågor som berörde behandlingsinnehållet svarade socialsekreterarna/handläggarna mest positivt på denna fråga – värdet med utredningar och rekommendationer till fortsatt vård av den unge. I genomsnitt var det 89 procent av de svarande som uppgav att utredningar och rekommendationer till fortsatt vård varit bra eller mycket bra. Även vid 2001 års uppföljning var man mycket nöjd, 81 procent av socialsekreterarna/handläggarna. Vid 1999 års uppföljning var andelen positiva svar 70 procent, d v s en markant lägre andel positiva svar jämfört med både 2001 och 2002 års uppföljningar.

Fråga 7. På frågan om hur socialsekreterarna/handläggarna uppfattat institutionernas sociala kontroll av ungdomarna, d v s kontroll av missbruk och begränsning av rörelsefriheten svarade 83 procent att de ansåg att kontrollen varit bra, något högre andel än både vid 1999 och 2001 års uppföljningar.

Fråga 8. Satsningar har gjorts på skolverksamheten. Även om det återstår arbete med att ytterligare förbättra verksamheten, så har ändå 65 procent av de svarande socialsekreterarna/handläggarna uppfattat institutionernas undervisning av ungdomarna som positivt och endast sex procent att de är missnöjda med skolverksamheten.

Fråga 9. När det gäller utvecklingsarbetet inom familje- och nätverksområdet har det de senaste åren gjorts omfattande satsningar inom SiS. Även om dessa satsningar inte slagit fullt ut har det ändå givit positiva effekter. Av de svar som kommit in till SiS ansåg 65 procent av socialsekreterarna/handläggarna att SiS hade gjort ett bra/mycket bra arbete med ungdomarnas föräldrar och anhöriga, en förbättring jämfört med tidigare uppföljningar.

Utslussning och utskrivning

Fråga 10. Frågan i detta avsnitt avsåg spegla hur socialsekreterarna/handläggarna uppfattat planering och genomförande av utslussning och utskrivning av ungdomarna. I genomsnitt ansåg 76 procent av de socialsekreterare/handläggare som svarat på frågan att de var nöjda. En förbättring jämfört med uppföljningarna åren 1999 och 2001.

Ny placering

Fråga 11. De allra flesta socialsekreterare/handläggare som svarat på Socialtjänst-enkät Ungdom, 85 procent, ansåg att de skulle välja att göra en ny placering på samma institution eller avdelning i ett liknande ärende. Vid samtliga tre uppföljningar som gjorts (åren 1999, 2001 och 2002) har andelen positiva svar varit mycket högt. År 1999 svarade 82 procent att de skulle förorda en ny placering och år 2001 84 procent.

Tabell 1 *Andel socialsekreterare/handläggare som svarat bra/mycket bra på frågorna om hur de uppfattat placeringarna av ungdomar på särskilda ungdomshem vilka skrevs ut 1 september–30 november åren 1999, 2001 och 2002 fördelat efter frågorna i enkäten (procent)*

Frågeformulering	Andel socialsekreterare/handläggare som svarat bra/mycket bra på frågorna (procent)		
	År 1999	År 2001	År 2002
Administration			
1. Hur väl kunde SiS erbjuda ett lämpligt placeringsalternativ?	65	67	81
2. Hur uppfattade Du placeringssekreterarens handläggning av ärendet?	80	82	90
Samarbete			
3. Hur uppfattade Du samarbetet med institutionen vid utformningen av uppdraget?	82	77	85
Behandlingsinnehåll			
4. Hur uppfattade Du institutionens omvårdnadsinsatser gentemot den unge (kost, logi, dagliga rutiner etc)?	81	84	88
5. Hur uppfattade Du institutionens insatser avseende den unges beteende, t ex kriminalitet, beteendestörning, missbruk?	70	70	75
6. Hur uppfattade Du värdet av utredning och rekommendationer till fortsatt vård av den unge? <i>Besvaras endast vid utredningsuppdrag</i>	70	84	89
7. Hur uppfattade Du institutionens sociala kontroll av den unge (kontroll av missbruk och begränsning av rörelsefrihet)?	78	81	83
8. Hur uppfattade Du institutionens undervisning av den unge (skola, arbetsträning etc)?	57	65	65
9. Hur uppfattade Du institutionens arbete med den unges föräldrar/anhöriga?	57	59	65
Utslussning och utskrivning			
10. Hur uppfattade Du planering och genomförande av utslussning och utskrivning av den unge?	69	67	76
Annan placering på samma institution			
11. Skulle Du i ett liknande ärende förorda en placering på samma institution/avdelning?	82	84	85

Bakgrund

Inledning

Den 1 april 1994 övertog Statens institutionsstyrelse (SiS) ansvaret för de särskilda ungdomshemmen. Vid övertagandet fanns 34 institutioner med totalt ca 570 platser varav 280 var öppna och 290 låsbara. Vid slutet av år 2002 fanns 34 institutioner med 709 platser, 239 öppna och 470 låsbara. Jämfört med slutet av år 2001 ökade antalet platser med 34. Under år 2002 togs vid ca 1 100 tillfällen ungdomar in på särskilda ungdomshem för vård enligt LVU och vid ca 120 tillfällen på frivillig grund enligt SoL. Dessutom dömdes vid 86 tillfällen ungdomar till sluten ungdomsvård enligt LSU. Vid ca 380 tillfällen flyttade ungdomar från en institution till en annan institution inom SiS.

Behandlingen som bedrivs inom SiS ungdomshem sker som regel utan ungdomarnas samtycke med stöd av tvångslagar som reglerar omhändertagande av barn och ungdomar; lagen om särskilda bestämmelser om vård av unga (LVU) och lagen om verkställighet av sluten ungdomsvård (LSU). Vården vid de särskilda ungdomshemmen kan också ske på frivillig grund enligt socialtjänstlagen (SoL).

Vid placeringar på särskilda ungdomshem är det antingen socialnämnden som ansöker om plats på något av SiS ungdomshem enligt LVU eller SoL eller domstolen som dömer den unge att avtjäna straff vid ett av SiS särskilda ungdomshem med stöd av LSU.

Socialtjänstenkät Ungdom

En enkät används sedan år 1999 för att mäta socialtjänstens, SiS formella uppdragsgivare, tillfredsställelse av handläggningen och behandlingen av ungdomar som varit intagna på SiS särskilda ungdomshem. Avsikten med enkäten är i första hand att ge institutionerna ett underlag som de själva skall kunna använda i uppföljningsarbetet av sina egna verksamheter och i andra hand för att myndigheten centralt skall kunna använda den i uppföljningen av sin verksamhetsplanering.

Efter avslutad placering skickas enkäten ut till den socialtjänst som haft hand om ärendet. Samtliga socialsekreterare/handläggare som handhaft en utskrivning under den aktuella perioden ombads att besvara enkäten. Frågorna i enkäten har fasta svarsalternativ från mycket bra till mycket dåligt. Vid varje fråga finns dessutom plats för kommentarer för att fånga upp eventuella förklaringar till de svar man angivit. (Se bilaga 4.)

Nationell uppföljning

Den nationella uppföljningen genomfördes under hösten 2002 och avsåg samtliga utskrivningar under perioden 1 september–30 november 2002 från särskilda ungdomshem, d v s utskrivningar som avsåg helt avslutade ärenden och utskrivningar som avsåg överflyttningar från en SiS-institution till en annan SiS-institution. Resultatet av uppföljningen redovisas i denna rapport.

Enkäten

Enkäten innehåller följande avsnitt. (Se bilaga 4.)

Placering/administration

Frågorna 1–2 berör SiS centralt, hur väl man organiserat och differentierat vården för att svara mot socialtjänstens behov samt hur väl SiS placeringsenhet kunnat uppfylla socialtjänstens önskemål vid val av placering.

Samarbete

Fråga 3 avser samarbetet mellan socialsekreteraren/handläggaren och institutionen vid uppdragets utformning. Avsikten med denna fråga är att försöka spegla hur institutionen och socialtjänsten samarbetar i arbetet med behandlingsplaneringen.

Behandlingsinnehåll

Frågorna 4–9 avser olika aspekter på behandlingsinnehållet såsom omvårdnad, terapeutiska inslag, social kontroll, undervisning, samarbete med den unges föräldrar och anhöriga.

Utslussning och utskrivning

Fråga 10 avser socialtjänstens uppfattning om hur planering och genomförande av utslussning och utskrivning av de unga varit.

Ny placering

Fråga 11 avser spegla hur nöjd socialsekreteraren/handläggaren varit med institutionens sätt att genomföra uppdraget och därmed förorda en ny placering i ett liknande ärende på samma institution/avdelning.

Socialtjänsten tillfrågades även om typen av placeringsärende och socialsekreterarens/handläggarens anknytning till det aktuella ärendet.

Utskrivningar under uppföljningsperioden

I uppföljningen ingår de utskrivningar som skett under perioden 1 september t o m 30 november 2002, d v s de ungdomar vars ärenden helt avslutats eller som överflyttats från en SiS-institution till en annan SiS-institution. Uppgifterna om utskrivningar har tagits fram via SiS klient- och institutionsadministrativa system (KIA). Antalet utskrivningar under uppföljningsperioden var 424. Av dessa sorterades 53 utskrivningar (ärenden) bort p g a att de ungdomar som här avsågs hade varit inskrivna på institutionen under mycket kort tid (sju dygn eller kortare) eller att uppdraget avskrevs för att den unge aldrig anlände till institutionen. 371 utskrivningar blev kvar att följa upp.

Ärenden som ingår i uppföljningen samt bortfall

För varje utskrivning från SiS ungdomshem ombads socialtjänsten besvara enkäten Socialtjänstenkät Ungdom. Av de 371 utskrivningar som SiS avsåg att följa upp under mätperioden blev 291 enkäter (78 procent) besvarade. Resterande 80 enkäter (22 procent) besvarades inte trots flera brevpåminnelser och i vissa fall även flera telefonpåminnelser. Orsaken till bortfallet berodde till stor del på att den socialsekreterare/handläggare som haft hand om ärendet/ärendena hunnit sluta sin anställning och att socialtjänsten därför inte ansåg sig kunna besvara enkäten på ett korrekt sätt. (Se tabell 2.)

Tabell 2 Enkäter i uppföljningen 1 september–30 november 2002 efter institutionsregioner, utsända enkäter, besvarade respektive obesvarade enkäter (bortfall). Antal och procent

Institutionsregioner	Utsända enkäter				
	Totalt	därav enkäter som besvarats och ingår i uppföljningen		inte besvarats och därför inte ingår i uppföljningen (bortfall)	
		antal	procent	antal	procent
Norra	21	16	76	5	24
Mellan	47	38	81	9	19
Östra	116	86	74	30	26
Västra	90	82	91	8	9
Södra	97	69	71	28	29
<i>Samtliga ärenden</i>	<i>371</i>	<i>291</i>	<i>78</i>	<i>80</i>	<i>22</i>

Det partiella bortfallet, d v s obesvarade frågor i enkäter som i övrigt besvarats, varierade mellan tre till 33 procent: De högsta partiella bortfallen rörde frågor om undervisning (33 procent) och föräldrabete (22 procent), vilket sannolikt beror på att socialsekreterarna/handläggarna ansett att frågorna inte varit relevanta eftersom det till övervägande del rört akutplaceringar. De lägsta partiella bortfallen rörde frågor om t ex utredningar (3 procent) och omvårdnadsinsatser (6 procent).

Populationen som uppföljningen avser omfattar cirka en fjärdedel av 2002 års utskrivningar och överflyttningar från SiS ungdomshem. De flesta placeringar vid de särskilda ungdomshemmen avser ungdomar från storstadslänen. I uppföljningen redovisas därför de olika storstadslänen var för sig och de övriga länen som en grupp. Flest utskrivningsärenden under perioden för dem som ingår i uppföljningen var i Västra Götalands län som svarade för 47 procent av ärendena. (Se tabell 3.)

Tabell 3 Utskrivningar 1 september–30 november 2002 av ungdomar som varit intagna på särskilda ungdomshem fördelade efter ungdomarnas hemortslän. Antal och procent

Ungdomarnas hemortslän	Utskrivna ungdomar/ärenden		
	Samtliga utskrivna under perioden	därav utskrivningar/ärenden som <i>ingår i uppföljningen</i>	
		antal	procent
Stockholms län	78	58	20
Västra Götalands län	175	138	47
Skåne län	53	41	14
Övriga län	65	54	19
<i>Samtliga ärenden</i>	<i>371</i>	<i>291</i>	<i>100</i>

SiS indelning i institutionsregioner omfattar fem regioner: norra, mellan, östra, västra och södra. Den region som hade flest antal utskrivningar under undersökningsperioden var i den östra regionen med 116 ärenden. Minst antal utskrivningsärenden, 21 ärenden, hade institutionerna i den norra regionen. (Se tabell 4.)

Tabell 4 Utskrivningar 1 september–30 november 2002 av ungdomar som varit intagna på särskilda ungdomshem fördelade efter region som institutionen tillhör. Antal och procent

Institutionsregioner	Utskrivna ungdomar/ärenden		
	Samtliga utskrivna under perioden	därav utskrivningar/ärenden som <i>ingår i uppföljningen</i>	
		antal	procent
Norra	21	16	5
Mellan	47	38	13
Östra	116	86	30
Västra	90	82	28
Södra	97	69	24
<i>Samtliga ärenden</i>	<i>371</i>	<i>291</i>	<i>100</i>

Fyra typer av placeringar förekommer inom de särskilda ungdomshemmen: behandlings-, utrednings- och akutplaceringar samt placeringar inom slutna ungdomsvård (LSU). De flesta placeringar som förekommer på SiS ungdomshem är akutplaceringar, därefter placeringar för behandling och för utredning. Under de år som slutna ungdomsvård funnits har antalet ungdomar som dömts blivit fler men är, jämfört med de andra typerna av placeringar, den placeringstyp som är minst förekommande på SiS ungdomshem. Denna fördelning mellan de olika typerna av placeringar, återspeglades även i fördelningen av utskrivningsärendena. (Se tabell 5.)

Tabell 5 Utskrivningar 1 september–30 november 2002 av ungdomar som varit intagna på särskilda ungdomshem fördelade efter typ av placering (behandling, utredning, akut eller slutna ungdomsvård). Antal och procent

Placeringstyp	Utskrivna ungdomar/ärenden		
	Samtliga utskrivna under perioden	därav utskrivningar/ärenden som <i>ingår i uppföljningen</i>	
		antal	procent
Behandling	95	83	29
Utredning	76	66	23
Akut	177	129	44
Slutna ungdomsvård (LSU)	23	13	4
<i>Samtliga ärenden</i>	<i>371</i>	<i>291</i>	<i>100</i>

Socialsekreterarens/handläggarens anknytning till ärendet

De flesta socialsekreterare/handläggare som besvarat enkäten hade kontinuerligt följt de ärenden som de tillfrågades om. Av de 291 besvarade enkäterna hade socialsekreterarna/handläggarna följt ärendet/ärendena från placering till utskrivning i 223 fall. I 64 fall hade ärendet/ärendena följts till en del av placeringen och i fyra fall hade man haft en ”annan relation” till ärendet, t ex att man läst journaler och anteckningar om ärendet och på så vis skaffat sig en bild av placeringen. (Se bilaga 1, tabell 5.)

Resultat

Redovisning av svaren i enkäten

För att underlätta jämförelserna redovisas omdömen som mycket bra och bra sammanräknade, liksom mycket dåligt och dåligt sammanräknade.

Fråga 1 Hur väl kunde SiS erbjuda ett lämpligt placeringsalternativ?

De resultat som framkommit i uppföljningen hösten 2002 visar att socialsekreterarna/handläggarna blivit avsevärt mer nöjda med hur väl SiS har kunnat erbjuda ett lämpligt placeringsalternativ än vad de var vid de två tidigare uppföljningarna. Anledningen till att andelen positiva svar ökat kan bero på att under det senaste året har platserna vid de särskilda ungdomshemmen blivit fler och därmed har det blivit lättare att få den plats man efterfrågat. Köerna till en plats har minskat.

På frågan om SiS kunnat erbjuda ett "lämpligt placeringsalternativ" svarade socialsekreterarna/handläggarna i 81 procent av de inkomna svaren att de var nöjda med SiS förmåga att erbjuda ett lämpligt placeringsalternativ. En mycket högre andel positiva svar jämfört med tidigare års uppföljningar. I 1999 års uppföljning svarade 65 procent av socialsekreterarna/handläggarna att de var nöjda med placeringsalternativet och år 2001 svarade 67 procent att de var nöjda. Mest nöjda med placeringarna år 2002 var socialsekreterarna/handläggarna i Skåne län (86 procent) och i Stockholms län (85 procent). Även i Västra Götalands län var man mycket nöjd (83 procent).

Minst nöjda, d v s de som svarat att placeringsalternativet var dåligt eller mycket dåligt, var socialsekreterare/handläggare i Övriga län (10 procent). I samtliga län svarade sammantaget 5 procent av socialsekreterarna/handläggarna att de var missnöjda med placeringen.

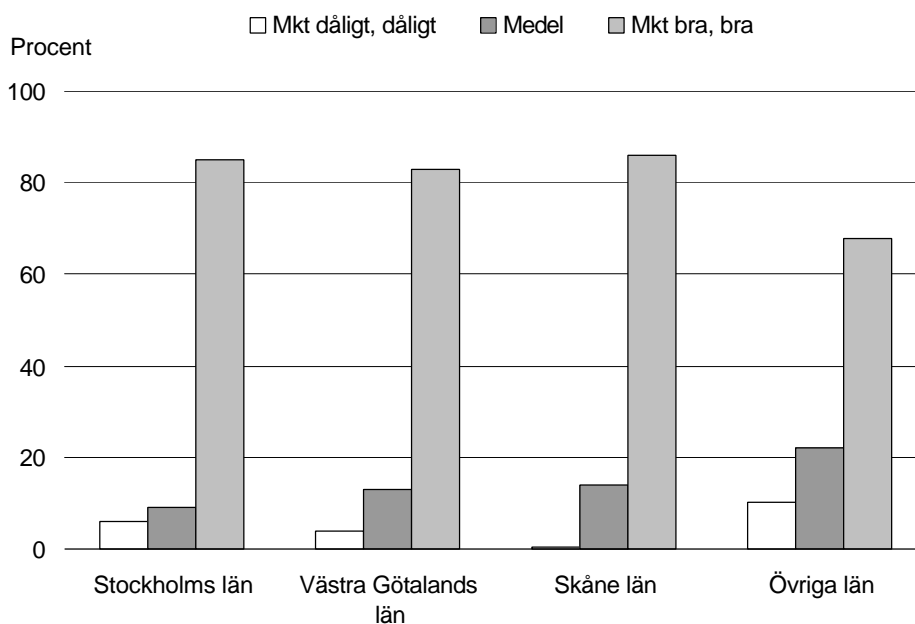

Diagram 1 Hur väl kunde SiS erbjuda ett lämpligt placeringsalternativ?

De flesta kommentarer till frågan var positiva. I många fall kommenterade man att det gick snabbt att få önskad plats. De få negativa kommentarerna rörde ”närhetsprincipen”, d v s eftersträvan att ungdomarna bör vårdas på en institution som är belägen inom den region där ungdomarna har sin hemvist, och i något fall att det tog lång tid att få en plats.

Exempel på kommentarer:

Positiva kommentarer

- Exakt enligt mina önskemål samt kort väntetid.
- Fick bästa tänkbara institution direkt.
- Då huvudproblematiken var drogmissbruk var institutionen ett mycket lämpligt alternativ.

Negativa kommentarer

- För långt från hemmet.
- Utifrån den unges funktionshinder fanns inga alternativ som motsvarade behoven.

Fråga 2 Hur uppfattade Du placeringssekreterarens handläggning av ärendet?

De allra flesta socialsekreterare/handläggare var nöjda med placeringssekreterarnas insatser. Av dem som besvarade enkäten var 90 procent positiva. En högre andel än år 2001 då 82 procent var uttalat positiva och år 1999 då 80 procent svarade att de var positiva. Mest positiva till placeringssekreterarnas insatser under mätningen hösten 2002 var socialsekreterarna/handläggarna i Skåne län där samtliga svarade att de var nöjda eller mycket nöjda med placeringssekreterarnas insatser. I Västra Götalands län var 93 procent nöjda och i Övriga län 87 procent. Minst nöjda var de i Stockholms län där 79 procent av socialsekreterarna/handläggarna sade sig vara nöjda.

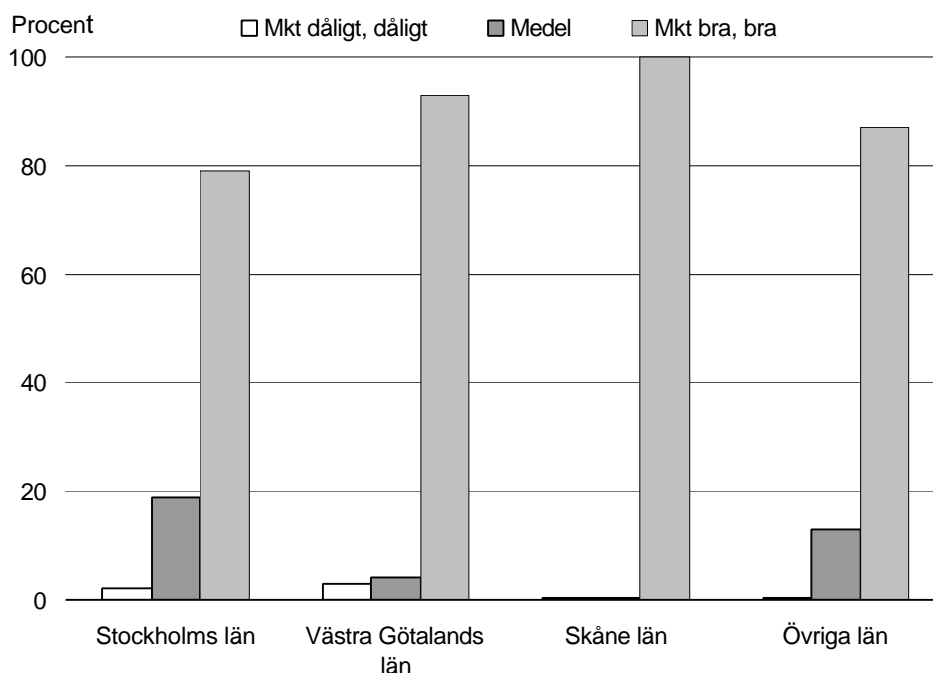

Diagram 2 Hur uppfattade Du placeringssekreterarens handläggning av ärendet?

Exempel på kommentarer:

Positiva kommentarer

- Trevlig, tillmötesgående med servicekänsla.
- Effektiv och hjälpsam. Sökte även andra alternativ och gav råd.
- Mycket proffsigt, både gentemot oss och familjen.

Negativa kommentarer

- Miss i info mellan placeringssekreterarna gjorde att vi av misstag först erbjöds plats på annan institution. Det rättades dock snabbt till.
- Lämnade felaktig/ofullständig information om vilken kompetens som fanns på institutionen vilket ledde till en del svårigheter med föräldrarna.

Fråga 3 Hur uppfattade Du samarbetet med institutionen vid utformningen av uppdraget?

Med denna fråga avses att försöka fånga upp institutionens förmåga att samarbeta vid utformningen av behandlingsplaner. Vid uppföljningen hösten 2002 ansåg 89 procent av de svarande socialsekreterarna/handläggarna i Västra Götalands län att samarbetet med institutionen varit bra eller mycket bra när utformningen av uppdraget gjordes. I Skåne län var 85 procent nöjda. I Stockholms län var man dock inte lika nöjd, där ansåg 78 procent av dem som svarat på enkäten att samarbetet varit bra eller mycket bra.

I genomsnitt tyckte 85 procent av samtliga socialsekreterare/handläggare att samarbetet vid uppdragets utformning varit bra eller mycket bra och fyra procent att samarbetet varit dåligt. Jämfört med föregående års uppföljning var detta ett bättre resultat, då endast 77 procent av de inkomna svaren var positiva. Uppföljningen dessförinnan, år 1999, var 82 procent uttalat positiva.

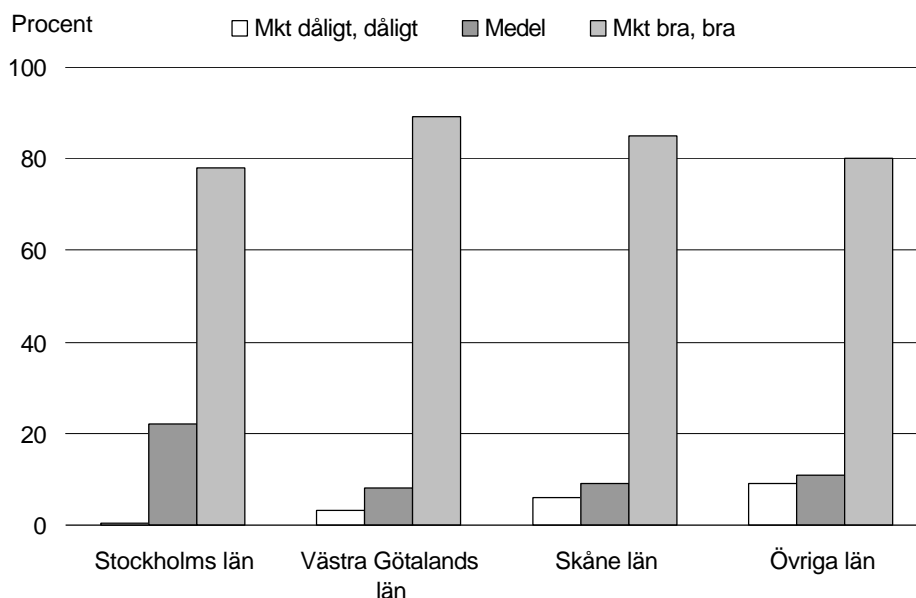

Diagram 3 Hur uppfattade Du samarbetet med institutionen vid utformningen av uppdraget?

Exempel på kommentarer:

Positiva kommentarer

- Mycket seriöst, mycket resurser, proffsigt förhållningssätt rakt igenom verksamheten.
- Vi hade kontinuerliga samtal kring klientens behov och hur de bäst skulle bemötas. Beslut fattades i samråd.
- Bra nätverksmöten där alla inblandade fick komma till tals. Öppenhet.

Negativa kommentarer

- Hela samarbetet med institutionen angående placeringen har fungerat synnerligen dåligt.
- En tydligare kontaktman för den placerade hade varit bra. Det hade underlättat kontakten med institutionen och informationsutbytet.

Fråga 4 Hur uppfattade Du institutionens omvårdnadsinsatser gentemot den unge (kost, logi, dagliga rutiner etc)?

En förutsättning för att goda resultat skall uppnås vid institutionsplaceringar är att omvårdnaden av ungdomarna är bra. De allra flesta socialsekreterare/handläggare anser också att omvårdnaden har varit bra. I genomsnitt var 88 procent av socialsekreterarna/handläggarna nöjda, allra nöjdast var de i storstadslänen Stockholm och Skåne där 94 respektive 93 var positiva. I Västra Götaland var andelen något lägre och i Övriga län var 75 procent nöjda. I genomsnitt var endast två procent av samtliga socialsekreterare/handläggare missnöjda med institutionernas omvårdnad. Nöjdhetsgraden har ökat något jämfört med åren 1999 och 2001, då 81 respektive 84 procent uppgav att de var nöjda.

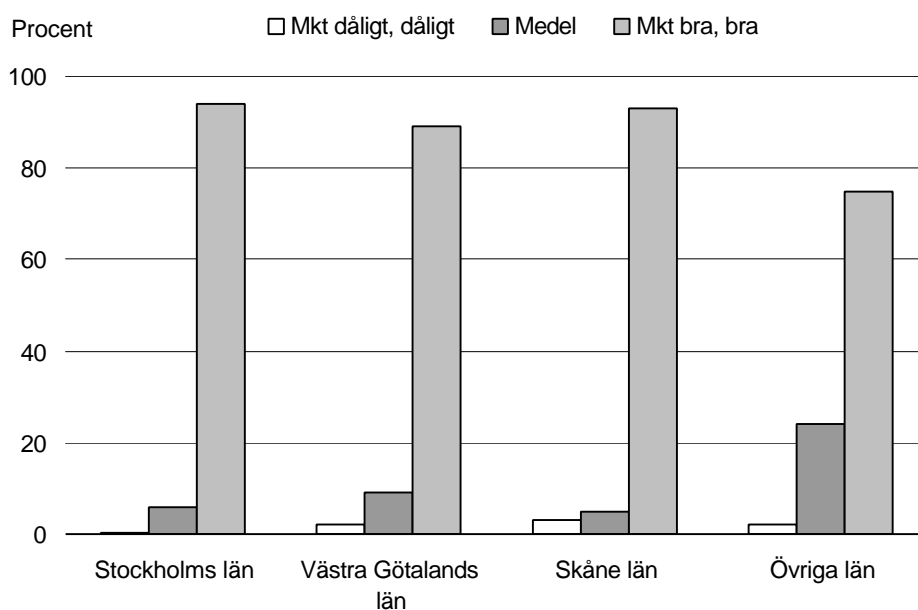

Diagram 4 Hur uppfattade Du institutionens omvårdnadsinsatser gentemot den unge (kost, logi, dagliga rutiner etc)?

Exempel på kommentarer:

Positiva kommentarer

- Väl förberett, genomtänkt.
- Höll på rutinerna för att skapa kontinuitet och förutsägbarhet.
- Trots att det var en akutplats var den dagliga sysselsättningen bra.

Negativa kommentarer

- Inte mycket fungerade av verksamhet och sysselsättning.
- Har en uppfattning att det mest var förvaring.
- Det har pendlat mellan tillåtande och mycket bestraffande attityd. Det har inte varit bra.

Fråga 5 Hur uppfattade Du institutionens insatser avseende den unges beteende, t ex kriminalitet, beteendestörning, missbruk etc?

Med denna fråga har vi försökt fånga institutionernas behandlande insatser både vad avser placeringar enligt slutna ungdomsvård och behandlingsplaceringar men också akut- och utredningsplaceringar. Av samtliga svar som inkom var 75 procent nöjda med behandlingsinsatserna, högre andel än både år 1999 och 2001 då 70 procent svarade att de var nöjda. Mest positiva till insatserna var socialsekreterarna/handläggarna i Stockholms län (84 procent) som också var mest negativa till insatserna (10 procent). I Västra Götaland och i Skånes län var socialsekreterarna/handläggarna ungefär lika nöjda med insatserna (77 respektive 78 procent). I Övriga län var lite fler än hälften (57 procent) positiva.

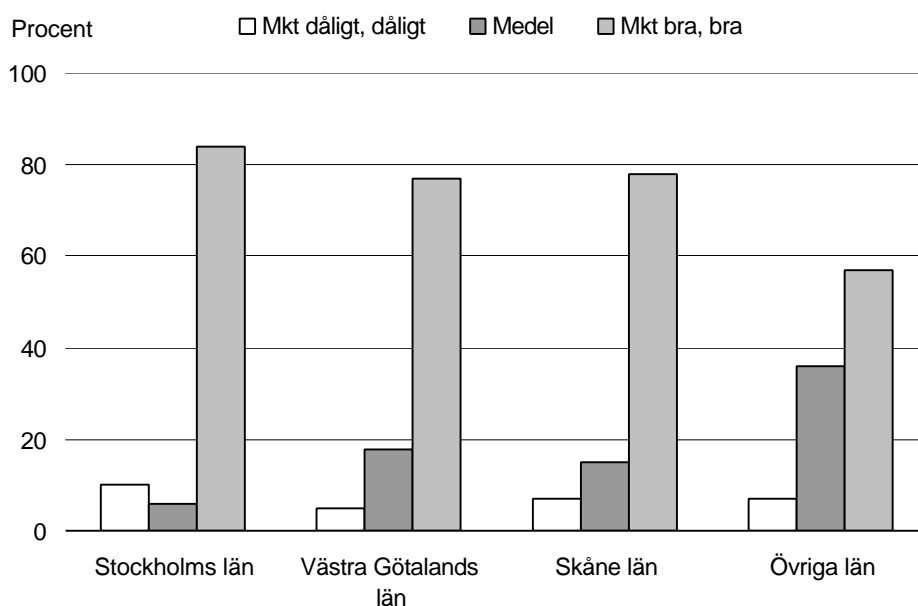

Diagram 5 Hur uppfattade Du institutionens insatser avseende den unges beteende, t ex kriminalitet, beteendestörning, missbruk etc?

Exempel på kommentarer:

Positiva kommentarer

- Stort engagemang av personal. Den unge mycket nöjd.
- Gränser hölls av personalen, tester togs avseende missbruk och den unges beteende behandlades.
- Insatserna fungerade väl eftersom de stoppade ett kriminellt beteende.

Negativa kommentarer

- Först sista veckorna fick min klient stödsamtal gällande sitt drogsug.
- Frivårdens program i stället. Man kan ha mer strukturerat arbete med kriminalitet, missbruk etc.
- Placeringen var mer en förvaring.

Fråga 6 Hur uppfattade Du värdet av utredning och rekommendationer till fortsatt vård av den unge?

Frågan besvarades endast av de socialsekreterare/handläggare där kommunerna hade givit institutionerna ett utredningsuppdrag. Under mätperioden var det 66 ungdomar vars placeringar hade varit utredningsuppdrag. I SiS interna allmänna råd finns närmare angivet vad en utredning skall innehålla.

De resultat som framkommit i uppföljningen hösten 2002 visar att socialsekreterarna/handläggarna blivit avsevärt mer nöjda med institutionernas utredningar och rekommendationer till fortsatt vård än vad de var vid uppföljningen år 1999.

Av samtliga frågor vi ställt till socialtjänsten om hur socialsekreterarna/handläggarna uppfattat vården vid SiS ungdomshem har socialsekreterarna/handläggarna svarat mest positivt på denna fråga om värdet med utredningar och rekommendationer till fortsatt vård av den unge. I genomsnitt svarade 89 procent att utredningar och rekommendationer varit bra eller mycket bra. Det är en avsevärd förbättring jämfört med uppföljningen år 1999 då i genomsnitt 70 procent av socialsekreterarna/handläggarna var positiva – nöjdhetsgraden har med andra ord ökat med 14 procentenheter. Vid 2001 års uppföljning var nöjdhetsgraden 84 procent.

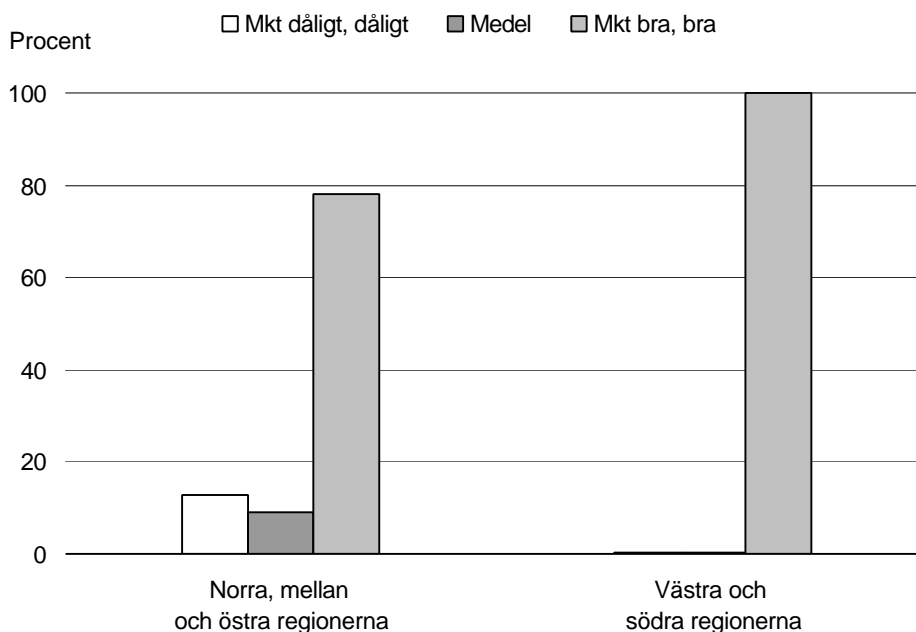

Diagram 6 Hur uppfattade Du värdet av utredning och rekommendationer till fortsatt vård av den unge?

De socialsekreterare/handläggare som haft ungdomar placerade vid de västra och södra institutionsregionerna var mest positiva. I dessa regioner svarade samtliga att de varit nöjda eller mycket nöjda med utredning och rekommendationer till fortsatt vård. I de norra, mellan och östra regionerna var man också mycket positiva, men inte i lika hög grad. Här var 78 procent av de svarande positiva.

Exempel på kommentarer:

Positiva kommentarer

- Avancerad. Mycket resurser runt eleven, heltäckande med adekvata rekommendationer.
- Bra underlag för fortsatt planering som grundades på många samtal och observationer.
- De har varit till stor hjälp och många kloka människor att lyssna på.

Negativa kommentarer

- Den psykologiska utredningen bedömde jag som ganska dålig och oprofessionell.
- Inget nytt framkom. Fick tillgång till utredningen flera veckor efter utskrivning.
- Otydlig rekommendation.

Fråga 7 Hur uppfattade Du institutionens sociala kontroll av den unge (kontroll av destruktivt beteende, kriminalitet, missbruk, begränsning av rörelsefrihet)?

De särskilda befogenheterna inom den särskilda ungdomsvården finns reglerat i lag, LVU §§ 15–20. I SiS interna allmänna råd 1997:2 finns beskrivet hur de särskilda befogenheterna får ske. De särskilda befogenheterna avser bl a kontroll av den unges beteende och rörelsefrihet.

På frågan om socialsekreterarnas/handläggarnas uppfattning om hur institutionerna handhar social kontroll över de unga svarade 83 procent att de ansåg kontrollen varit bra eller mycket bra. Även vid uppföljningarna åren 1999 och 2001 var socialsekreterarna/handläggarna mycket positiva till institutionernas sociala kontroll av de unga – 78 procent år 1999 och 81 procent år 2001.

Mest positiva var socialsekreterare/handläggare med ärenden i vilka ungdomar var placerade för utredning. På denna fråga svarade 94 procent att de var mycket nöjda med institutionernas kontroll över ungdomarna. Minst positiva var socialsekreterare/handläggare med behandlingsplaceringar, där var 68 procent nöjda med den sociala kontrollen.

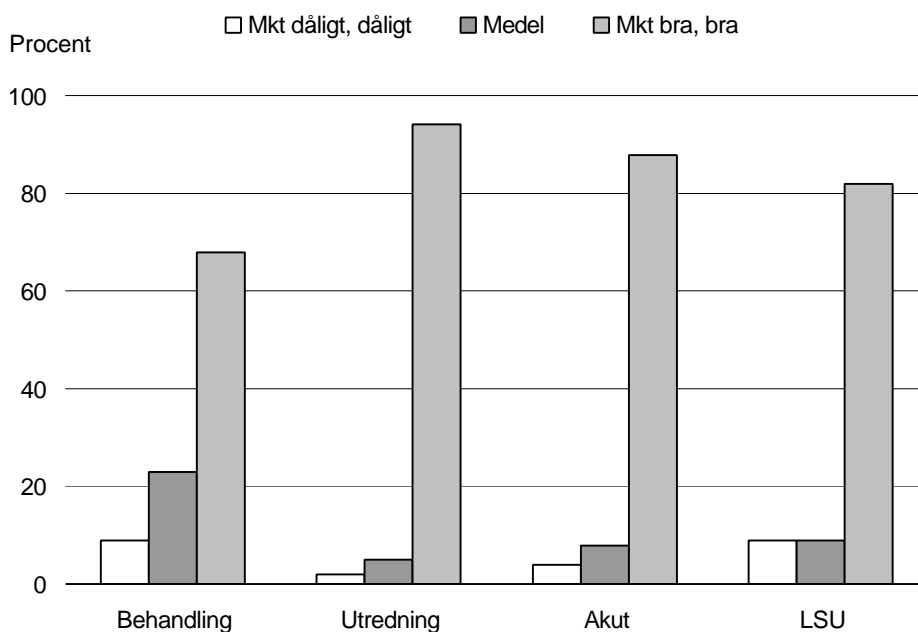

Diagram 7 Hur uppfattade Du institutionens sociala kontroll av den unge (kontroll av destruktivt beteende, kriminalitet, missbruk, begränsning av rörelsefrihet)?

Exempel på kommentarer:

Positiva kommentarer

- Bra kontroll av institutionen. Bra ramar, gränser o s v.
- Bra struktur för besök, telefon, promenader m m.
- Fick uppfattningen att personalen arbetade väldigt nära de placerade.

Negativa kommentarer

- Eleven lyckades rymma när hon var ute för att kratta löv.
- Alltför restriktivt.
- Den unge lyckades vid några tillfällen skära sig själv.

Fråga 8 Hur uppfattade Du institutionens undervisning av den unge (skola, arbetsträning etc)?

I vården och behandlingen av de inskrivna ungdomarna på SiS ungdomshem ingår skolverksamhet. Med frågan hur socialsekreterarna/handläggarna uppfattade institutionens undervisning avses att spegla deras åsikt både om vad de anser om den undervisning som getts till elever i grundskoleämnena och i de traditionella gymnasieämnena samt undervisningen av ungdomar som studerat på individuella program. I skollagen och i särskild förordning finns bestämmelser om skolverksamheten vid de särskilda ungdomshemmen. Råd och riktlinjer för skolverksamheten inom SiS finns sedan 1995 och reviderades i en ny skolplan år 2000. Under år 2002 har arbeten pågått med en ny revidering av skolplanen. Institutionerna har även lokala skolplaner. Enligt SiS skolplan har inte akut- och utredningsverksamheterna i uppdrag att tillhandahålla fullständig grundskola eller gymnasieutbildning, men för ungdomar som är inskrivna på behandlingsavdelningar skall fullständig utbildning både i grundskole- och gymnasieämnena tillhandahållas.

Även om en förbättring av skolverksamheten har skett under de senaste åren, pågår det fortlöpande arbeten med att förbättra skolverksamheten vid SiS institutioner. Under år 2001 påbörjades en översyn beträffande den pedagogiska verksamheten. Enligt SiS verksamhetsplan för år 2002 fortsätter översynen med en kvalitativ kartläggning som skall ligga till grund för lärarnas kompetensutveckling.

Trots att det återstår arbete med att förbättra skolverksamheten så är merparten av socialsekreterarna/handläggarna ändå positiva till SiS skolverksamhet, endast sex procent av dem som svarat på frågan angav att de var missnöjda. Drygt 30 procent av samtliga socialsekreterare/handläggare angav att de inte hade någon uppfattning alls om institutionernas undervisning. Av dem som angav en uppfattning om skolverksamheten och som var mest positiva till undervisningen var de som haft ungdomar placerade i grundskoleåldern. Av dem ansåg 73 procent att undervisningen hade varit bra/mycket bra. För ungdomar som var i gymnasieåldern ansåg man i 58 procent av fallen att undervisningen hade varit bra/mycket bra. (Se diagram 8.)

Generellt sett hade 65 procent positiva omdömen om undervisningen, en lika hög andel som år 2001. Jämfört med uppföljningen år 1999 är detta en förbättring, då 57 procent svarade att de var nöjda.

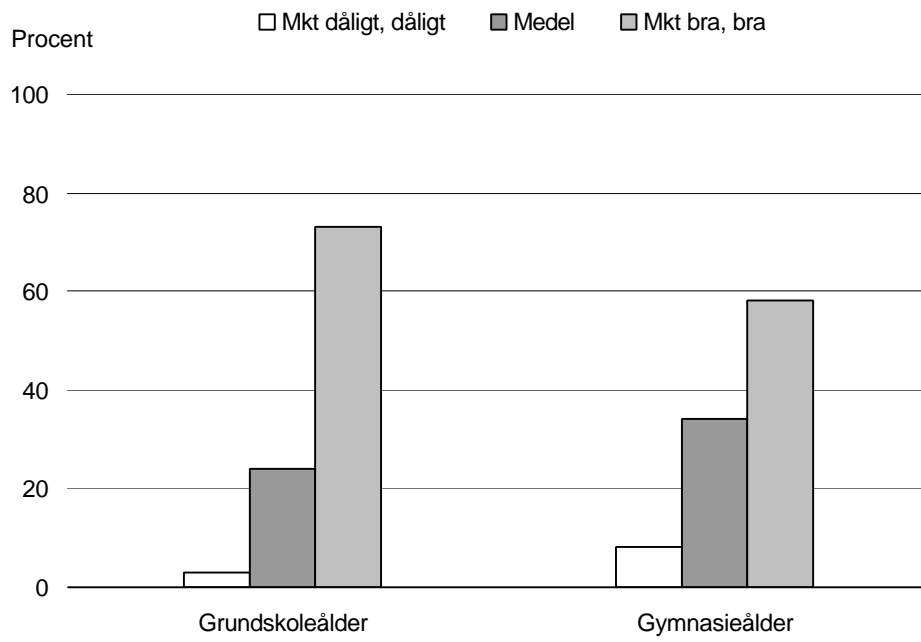

Diagram 8 Hur uppfattade Du institutionens undervisning av den unge (skola, arbetsträning etc)?

Om man ser till hur socialsekreterarna/handläggarna uppfattar skolundervisningen utifrån vilken typ av placering ungdomarna haft är man mest positiv vid utredningsplaceringar. Av dem uppgav 81 procent att man var nöjd eller mycket nöjd med undervisningen. Däremot var det socialsekreterare/handläggare som inte var lika nöjda i ärenden där ungdomarna varit intagna inom slutna ungdomsvård. Av dem uppgav 70 procent att de var nöjda eller mycket nöjda. Minst nöjda (49 procent) var socialsekreterarna/handläggarna vid akutplaceringar, vilket inte är så konstigt eftersom skolundervisning bedrivs i mindre skala vid akutavdelningar. (Se diagram 9.)

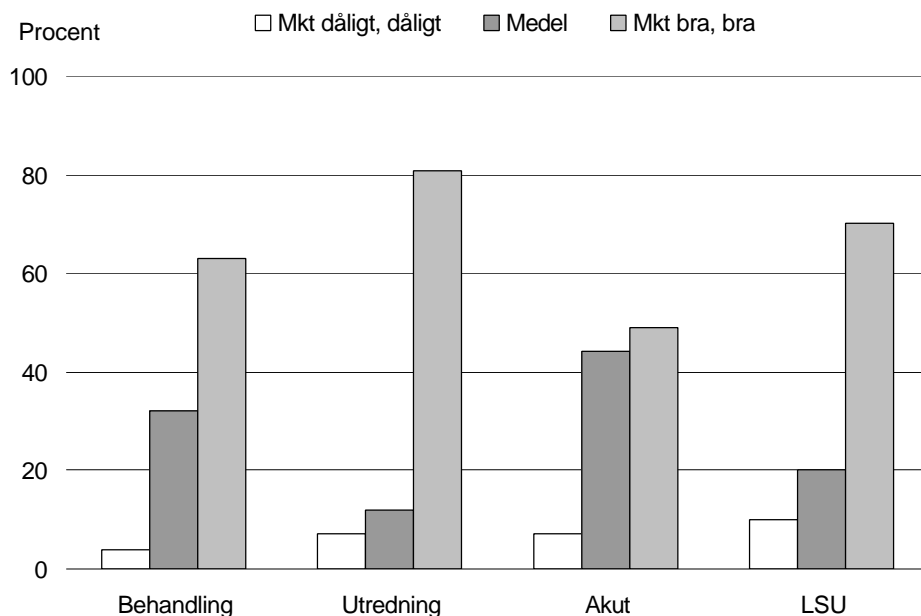

Diagram 9 Hur uppfattade Du institutionens undervisning av den unge (skola, arbetsträning etc)?

Exempel på kommentarer:

Positiva kommentarer

- Gediget och kraftfullt pedagogiskt engagemang.
- Mycket stöd för den unge, vilket är väldigt positivt.
- Att döma av resultatet, den unge fungerar idag bra på ett gymnasieprogram.

Negativa kommentarer

- Det borde vara mer kvalificerad undervisning.
- Strul med praktik samt löften som inte hölls.
- För få timmar.

Fråga 9 Hur uppfattade Du institutionens arbete med den unges föräldrar/anhöriga?

Att integrera föräldrar och anhöriga i arbetet med de unga är en viktig del av arbetet vid SiS institutioner. De senaste åren har det gjorts omfattande satsningar och utvecklingsarbete inom familje- och nätverksområdet, vilket också givit positiva effekter. Trots att det inte slagit igenom fullt ut så är merparten av socialsekreterarna/handläggarna nöjda med institutionernas arbeten med de ungas familjer och anhöriga. Av de svar som kommit in till SiS är det 65 procent som anser att SiS har gjort ett bra/mycket bra arbete. En förbättring jämfört med fjolårets undersökning då 59 procent av socialsekreterarna/handläggarna var nöjda. Andelen missnöjda socialsekreterare/handläggare var i genomsnitt 8 procent.

Svaren varierar beroende på vilken typ av placering som ungdomarna hade haft. Mest positiva omdömen, 83 procent, hade de socialsekreterare/handläggare lämnat som haft ungdomar placerade för utredning. Bland de socialsekreterare/handläggare som haft ungdomar placerade för behandling var 57 procent nöjda. Mest kritiska till institutionens arbete med föräldrar och anhöriga var de som hade haft ungdomar placerade för slutna ungdomsvård. Av dem var 30 procent missnöjda.

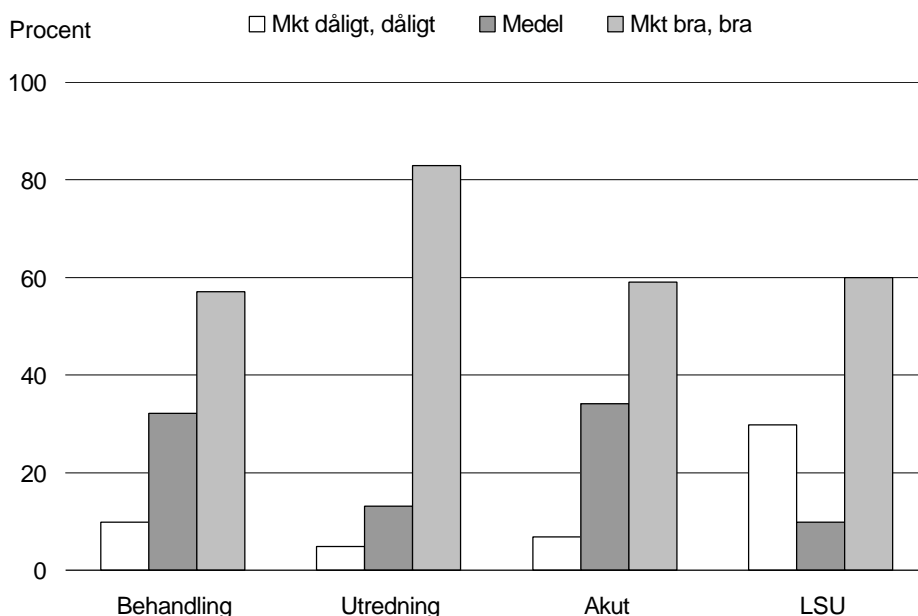

Diagram 10 Hur uppfattade Du institutionens arbete med den unges föräldrar/anhöriga?

Exempel på kommentarer:

Positiva kommentarer

- Mycket bra, seriöst och en öppen attityd med respekt.
- Föräldern mycket nöjd och numera själv aktiv som anhörigkontakt.
- Mycket bra stöd till föräldrarna samt stärkande av deras roller.

Negativa kommentarer

- Nästan ingen kontakt trots att det ingick i uppdraget.
- Fanns ej många anhöriga, men man kunde försökt engagera dem som fanns mer.
- Svårt med långt avstånd.

Fråga 10 Hur uppfattade Du planering och genomförande av utslussning och utskrivning av den unge?

Utslussning är en viktig del av behandlingen av ungdomarna. Vid utskrivningen skall den unges situation vara ordnad. Särskild vikt skall läggas vid samarbetet med socialtjänsten i kommunerna.

I genomsnitt ansåg 76 procent av de socialsekreterare/handläggare som svarat på frågan att de varit nöjda med planering och genomförande av utslussning och utskrivning – en högre andel än vid de två tidigare undersökningarna då mellan 67 och 69 procent var nöjda. Nöjdhetsgraden varierade en hel del utifrån vilken typ av placering man hade haft. Mest nöjda var de socialsekreterare/handläggare med ärenden där ungdomar varit placerade för utredning. 86 procent svarade att de varit nöjda eller mycket nöjda med genomförandet av utslussning och utskrivning. Minst nöjda var de som haft ungdomar placerade för behandling. Av dem svarade 62 procent att de varit nöjda eller mycket nöjda med genomförandet av utslussningen och utskrivningen.

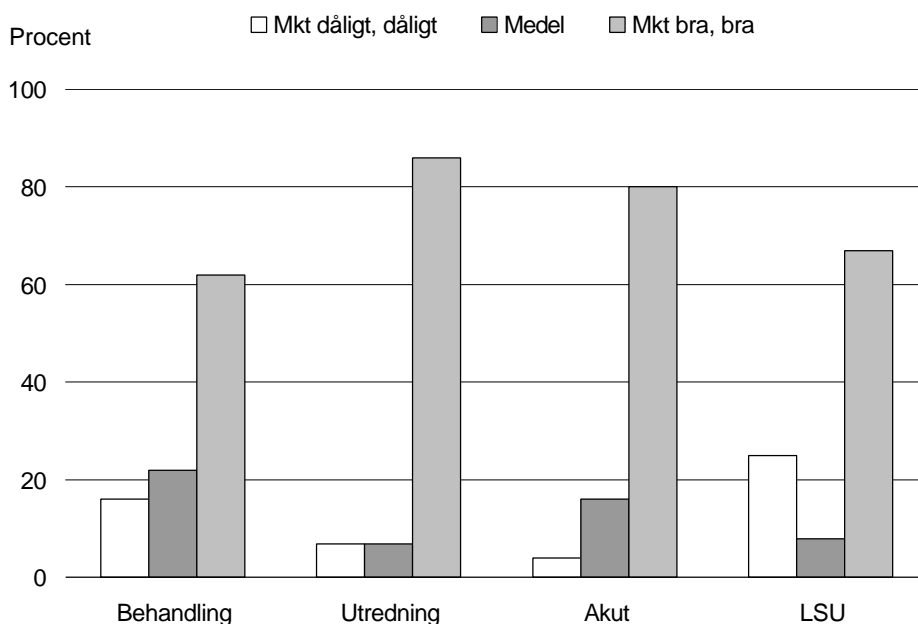

Diagram 11 Hur uppfattade Du planering och genomförande av utslussning och utskrivning av den unge?

Exempel på kommentarer:

Positiva kommentarer

- Bra samarbete mellan kommun, den unge och det nya stället (HVB-hem).
- Institutionen var mycket angelägna om att flickans utslussning skulle bli bra för henne.
- Institutionen tog ett stort ansvar för att allt skulle fungera. Bra, smidigt.

Negativa kommentarer

- Avdelningen skulle läggas ned så utslussningen blev akut, vilket ej gynnade klienten.
- Jag upplevde att det var jag som stod för utslussning, hade önskat mer samarbete.
- Oj vad bråttom ni hade att bli av med honom.

Fråga 11 Skulle Du i ett liknande ärende förorda en placering på samma institution/avdelning?

Mer än fyra femtedelar (85 procent) av dem som svarade på Socialtjänstenkät Ungdom ansåg att de skulle välja att göra en placering på samma institution eller avdelning i ett liknande ärende. En något högre andel jämfört med 1999 och 2001 års uppföljningar då 82 respektive 84 procent svarade att de skulle gjort om en liknande placering. De socialsekreterare/handläggare som följt ärendet under hela den tiden som ungdomarna varit placerade på en institution, d v s från placering till utsluss, var mest positiva till en placering i ett liknande ärende än de socialsekreterare/handläggare som följt ärendet till en viss del, 87 procent jämfört med 78 procent. De som var mest positiva till att göra ytterligare placeringar på samma institution/avdelning var de socialsekreterare/handläggare som haft utredningsärenden. I dessa fall svarade 92 procent att de skulle förorda ny placering på samma institution/avdelning i ett liknande ärende. (Se bilaga 1, tabell 6.)

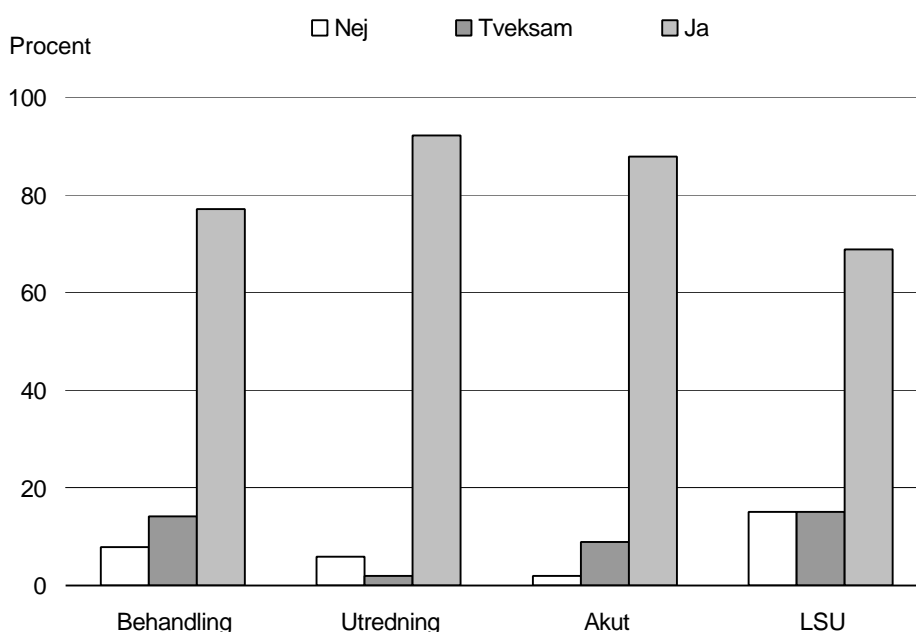

Diagram 12 Skulle Du i ett liknande ärende förorda en placering på samma institution/avdelning?

Exempel på kommentarer:

Positiva kommentarer

- Mycket nöjd före, under och efter placeringen. Mycket kompetent personal.
- Det ligger lite långt bort, med det spelar ingen roll. Personalen är mycket kompetent och trevlig!
- Mycket gott intryck. Proffsig personal, kunniga, tillmötesgående och måna om klienten.

Negativa kommentarer

- Upplevde inget behandlingsarbete. Fick inget stöd. Personalen verkade inte ha utbildning och struktur och strategier saknades.
- Institutionen var bra, men absolut inte avdelningen.
- Det fanns inget enhetligt förhållningssätt på institutionen. Jag tycker att behandlingen kunde vara mer kvalificerad och innehållsrik. De sista månaderna kändes mera som förvaring än som behandling.